
Rectificatie

Rectificatie bij J. Rémé, 'Wat is fascisme? Oorsprong en ideologie', Liberale Reflecties, 2018, vol. 59, nr. 2, pp. 52-53.

door de Redactie

In de vorige editie van Liberale Reflecties (2018, Volume 59, nummer 2) droeg auteur Joop Rémé een recensie bij over het boek *Wat is fascisme? Oorsprong en ideologie*, geschreven door Robin te Slaa (pagina's 52-55). De redactie heeft van de heer Te Slaa vernomen dat er sprake is van een aantal inhoudelijke onjuistheden in de bijdrage van de heer Rémé. Rémé heeft dat erkend en neemt daarvoor verantwoordelijkheid. Een rectificatie is daarom op zijn plaats.

Het betreft drie onjuistheden. Allereerst staat op pagina 53 dat fascist en nazi dezelfde ideeën deelden over de 'gelijkheid van burgers'. Hier moet staan: 'ongelijkheid van burgers'. Te Slaa beschrijft in zijn boek dat fascist en nazi's juist uitgingen van het beginsel dat mensen niet gelijk zijn, ook niet binnen hetzelfde volk of ras.

Ten tweede vermeldt de recensent op pagina 53 dat Lenin waardering had voor Mussolini ná diens machtsgreep in 1922. De recensent heeft hier Lenin verward met de syndicalistische theoreticus Georges Sorel. Lenin heeft zich inderdaad positief uitgelaten over Mussolini, maar alleen vóórdat deze revolutionaire socialist de grondlegger van het Italiaanse fascisme werd – dus vóór 1922.

Op pagina 54 schrijft de recensent dat Hitler zich aanvankelijk nog gematigd uitliet over het lot van het Joodse volk. Rémé geeft hier een verkeerde voorstelling van Te Slaa's historische beschouwingen hierover. Te Slaa laat in zijn boek namelijk zien dat Hitler in 1919 en 1920 reeds sprak over de uitroeiing en de vernietiging van Joden. Hitlers ideeën over het uitroeien van het Joodse volk waren dus vanaf het begin al onmiskenbaar aanwezig. Het daadwerkelijke besluit om alle Joden in heel Europa te vermoorden is evenwel in oktober 1941 genomen.